

'Maar het Nieuwe Leren, dat is natuurlijk wel de dood van het onderwijs in Nederland'

VRAAGGESPREK MET JAN BLOKKER JUNIOR

Tientallen jaren was Jan Blokker jr. werkzaam in het onderwijs: eerst als geschiedenisleraar, later ook in de schoolleiding. Vier jaar geleden is hij eruit gestapt. Afgeknapt op zijn eigen rol in het management, maar niet op het onderwijs zelf. Maar hij blijft betrokken. Hij is criticaster van het Nieuwe Leren en protagonist van verhalen in het geschiedenisonderwijs. Daarom schreef hij met zijn vader Jan Blokker en zijn broer Bas *Het vooroudergevoel en Er was eens een God*. Onlangs verscheen het polemische *Nederland in twaalf moorden*.

In dit boek nemen de Blokkers stelling tegen het beeld dat Huizinga van de Nederlander schiep als een verdraagzame nuchterling. Een beeld waar veel inwoners van dit land zich in denken te kunnen herkennen. Maar niet de Blokkers. Misschien wel om afstand van het gekrakeel in het vaderland te nemen maakte hij het afgelopen jaar een voetreis naar Rome, waarover dit jaar een boek zal verschijnen. Maar zelfs tijdens deze tocht werd hij weer de discussie over het Nederlandse onderwijs in getrokken.

'Ik ben leraar geweest. Zo begint iedereen, althans vroeger begon iedereen zo, en op een gegeven moment ben ik via allerlei zijwegen steeds meer terechtgekomen in het management. En op het laatst ben ik van mijn oude school weggegaan en heb ik een baan aan genomen als rector in Hoorn. En toen was ik dus alleen nog maar manager. Daar was ik op den duur

niet zo blij mee. Het onderwijs, het lesgeven, vind ik geweldig, maar dat management, dat heeft zo z'n nadelen. In het begin vond ik het nog geweldig. Maar toen kwam *Het vooroudergevoel* uit en het liep als een trein. Ik realiseerde me hoeveel ik er mee verdiende, dat ik er een jaar mee kon overbruggen en toen dacht ik: dat ga ik proberen. Ik ben eruit gestapt en daarmee eigenlijk terug gegaan naar mijn vak: geschiedenis. Dat schrijven was overigens ook een ambitie van mij. En ik had daarvoor ook al veel geschreven. Dus door *Het vooroudergevoel* kon ik het allemaal combineren.'

Tweede Fase

'Op een gegeven moment ben ik me bewust in de discussie over de Tweede Fase gaan profileren: ingezonden stukken gaan sturen hier en daar. Dat is een netelige kwestie. Want ik had op mijn toenmalige school, het Vossiusgymnasium in Amsterdam, de Tweede Fase helpen invoeren. Ik was er verantwoordelijk voor. Ga je eruit, dan kijk je er anders tegen aan. Dan denk je: er was een hoop humbug. En dat is het nog steeds. Maar het lastige van die discussie is dat je nauwelijks een genuanceerd standpunt kunt innemen. Je wordt al gauw in een bepaalde hoek geduwd. Dat merkte ik heel sterk deze zomer. Tijdens mijn wandeling kreeg ik een mailtje van iemand, hij had mij geloof ik op de radio gehoord, die me vroeg of hij mij een notitie mocht opsturen. Nou, dat was een conservatieve warhoofdigheid. Die man wilde terug naar de jaren vijftig met dezelfde methodes en rol van de leraar, gezag weer terug. Waanzin, waar je natuurlijk niet geassocieerd mee wil worden. Ik vind die BON, Beter Onderwijs Nederland, daarom ook een heel enge club. Maar het Nieuwe Leren, dat is natuurlijk wel de dood van het onderwijs in Nederland.'

Op het Vossiusgymnasium werd de Tweede Fase onder leiding van Blokker al vervroegd ingevoerd. 'Ik dacht: dan hebben we er voordeel van dat we in een soort experimenteer-shift terechtkomen en steun kunnen krijgen. Dan leek me voor de school ook goed. Ik wilde niet wachten en ik wilde het eigenlijk ook niet zo beleidsneutraal invoeren. Want ik zag er wel iets in om het onderwijs te verfrissen. Dat kon het Vossius best wel gebruiken. Het was traditioneel. Nou is er niets tegen traditie, maar het mag nooit doel op zich worden. En ik heb altijd het idee dat je om de zoveel tijd je methodiek moet veranderen en moet improviseren. En dat gebeurde mijns inziens te weinig. Er waren hele conserverende machtscentra in de school. Ik dacht als we de Nieuwe Fase invoeren, dan haalt dat mensen los van hun vaste methodiek. Het tegendeel is

overigens gebeurd. Achteraf zie je dat door die Tweede Fase mensen onzeker zijn geworden en zich zijn gaan vastklampen aan methodes. Een heilloze ontwikkeling. Achteraf denk ik dat het anders had gemoeten. Maar dat anders was helemaal geen optie. Nu zeggen ze: dat had niet gehoeven. Maar dat is een leugen. Zelf heb ik gedacht: laten we er het beste van maken. Wat er goed aan is pikken we eruit en wat er niet goed aan is gooien we weg. Alleen als je terugkijkt, het begon allemaal zo in '95, '96, zie je dat het allemaal onvermijdelijk uit moest komen op het Nieuwe Leren. Dan herinner je ineens weer dingen zoals zo'n mevrouw Visser 't Hooft, die een grote conferentie begint met een soort gebed. Dat is toch niet te geloven! De honderden goed opgeleide mensen die daar zaten...'

Politiek-correcte onzin

'Toen ik begon met lesgeven op het Vossius was ik de enige leraar geschiedenis. Ik kon alles doen, ik kon experimenteren met vorm en inhoud. Alles wat ik bedacht kon ik meteen in de praktijk uitwerken. Ik heb een geweldige tijd gehad. Heel veel van die dingen zijn later teruggekomen. Ik werkte altijd al met bronnen, met werkstukken en essays en presentaties. Dat is allemaal in de latere methodes teruggekomen. Alleen denk ik dat ze er in zijn door geschoten. Die kinderen werden op een gegeven moment doodgegooid met praktische opdrachten en presentaties. Anderzijds vind ik de inhoud van die methodes zo schamel. Toen ik begon op het Vossius gebruikte ik *Sprekend Verleden*. Een uitstekende methode. Ik vertelde een verhaal en de leerlin-

'Nou, dat was een conservatieve warhoofdigheid.'

gen konden dan in het boek alles erom heen lezen. Er stond genoeg in. Niet dat ze dat per se deden, want daarin is natuurlijk niets veranderd. Maar wat je nu ziet is de teloorgang van de inhoud, die zie je steeds, een beetje gechargeerd gesteld, infantiel worden. *Memo*, die ik later gebruikte was thematisch: wat er tussen die onderwerpen zat moesten de kinderen zelf maar uitvissen. De methode *Sporen*, die met de invoering van de Tweede Fase enorm gepropageerd werd, vond ik van een stupiditeit, daar werd ik niet goed van. Heel veel scholen hebben die methode toen ingevoerd. Het was de meest vernieuwende methode met veel zelfwerkzaamheid. Maar uiteindelijk werd de verantwoordelijkheid van de docent afgenomen. Dat is misschien wel het meest dramatische wat er gebeurd is: het onderwijs is afgenomen van de docent. De docent is daarmee

Jan Blokker jr (Amsterdam 1952) studeerde nieuwe geschiedenis in Amsterdam. Hij was werkzaam op het Vossiusgymnasium in de hoofdstad en rector op de OSG West-Friesland in Hoorn. Nu is hij publicist.

een administrateur geworden. Vinkt opdrachten af. En wat moet je kinderen nu zelfstandig laten werken met *Sporen*. Daar stond niks in. Politiek-correcte onzin.'

Twaalf moorden

Sinds 2005 heeft hij met zijn vader en jongere broer drie boeken geschreven. 'De meest gestelde vraag of die samenwerking wel in goede harmonie plaatsvond. Het antwoord is: ja. We kennen elkaar goed. Ik weet, dat kan ook een nadeel zijn. Maar bij ons werkt dat stimulerend. Als we bij elkaar zijn geweest voor een bespreking, dan kom ik daar vrolijk en geïnspireerd vandaan. Die besprekingen zijn altijd in de werkkamer van mijn vader. Dat is sinds *Het vooroudergevoel* een vast ritueel geworden.'

Met meerdere mensen, en zeker als het familieleden zijn, een boek schrijven kan lastig zijn. Toch levert de taakverdeling en de uitvoering ervan weinig problemen op. Ook voor het laatste boek uit het Blokker-project.

'Die geuzen die in 1572 die arme martelaren van Gorkum ombrachten, die waren tien jaar daarvoor nog misdienaartjes geweest'

'Het is tamelijk simpel. Eerst hebben we bedacht wat we gingen doen en wat de onderwerpen zouden zijn. De grote moorden die iedereen altijd noemt zijn daarbij afgevalen. Zoals die op Fortuyn. Maar Willem van Oranje en Floris V zitten er ook niet bij. De Tweede Wereldoorlog slaan we over. We hebben gezocht naar moorden die iets zeggen over een mentaliteit. Namelijk dat het niet zo is dat het beeld van Huizinga nog altijd opgaat. Daar hebben we dus de moorden bij gezocht. En dat is op zichzelf niet zo moeilijk, omdat we ook diachroon te werk wilden gaan. We wilden dus uit iedere eeuw een moord hebben. De achttiende eeuw was daarbij het moeilijkst. Daarover hebben we niets gevonden. Ik sprak laatst Van Deurssen en die zei me: 'Maar dan had u toch zeker de moorden op de sodomieten kunnen nemen'. Ik heb er niet aan gedacht. Het had er zeker in gekund. Maar we hebben er geen van drieën aan gedacht.'

'Toen we de twaalf onderwerpen hadden, hebben we die verdeeld. We knipten het in drieën en ieder ging z'n eigen hoofdstuk maken. Zo hebben we dat bij *Het vooroudergevoel* gedaan en bij *Er was eens een God*. En dat hebben we nu dus weer gedaan. Mijn broer is mediëvist. Hij kent de weg in de kronieken en beheerst het middeleeuws Latijn. Ik ben modern-historicus, de

negentiende en twintigste eeuw is mijn specialisatie. En mijn vader is zo'n autodidact, die heeft de hele zeventiende en achttiende eeuw doorschoffeld. Hij heeft alle grote historici van de Opstand en de Gouden Eeuw integraal in de kast staan en hij heeft ze zeker ook gelezen. Schrijven doe je in je eentje, maar na de eerste schrijffase hebben we heel intensief elkaars werk besproken, bekritiseerd en geredigeerd. En soms letterlijk hoofdstukken van elkaar herschreven. En dat was omdat we hier de geschiedenis gebruiken in een polemieek die in de actualiteit speelt. Het is niet zozeer een historisch boek.'

Identiteit

De Nederlanders zijn helemaal niet het bedaagde, tolerante volk zoals Huizinga ons beschreef en wij ons graag willen zien. Je ziet wel dat als je een standpunt wilt innemen tegen dat vastgeroeste punt van Huizinga, het dan natuurlijk ontzettend goed in je kraam te pas komt als je kunt laten zien dat er ook radicalisme is. Maar in de jaren vijftig gold Nederland als een heel gezagsgetrouw een autoritair land. Als je het over het onderwijs hebt, dan zie je het radicalisme wel. Als je kijkt naar de jaren zestig. Er is geen land ter wereld waar dat radicalisme zolang doorgaat. Het is het zelfde als met die geuzen die in 1572 die arme martelaren van Gorkum ombrachten. Die waren tien jaar daarvoor nog misdienaartjes geweest. Een enorm radicalisme, van: we gooien er alles uit wat verdacht is. Oud is verdacht. Tot het moment dat het weer omslaat. Ik hoorde gisteren op *De Wereld Draait Door* Joost Zwagerman, die geconfronteerd werd met een stukje van mijn vader, waarin hij Peter R. de Vries en Joran van der Sloot met Tom en Jerry vergeleek en dan schreef dat hij voor Tom altijd sympathie had en nooit voor Peter R. de Vries. En toen werd Zwagerman gevraagd: 'Wat vind je daar nou van?' En Zwagerman zei: 'Ja, die Blokker, die is van de vorige en de voor-vorige eeuw'. Dat is toch raar dat zo iets een argument is.'

'Ik heb hiervoor een boekje geschreven *Als de wereld vergaat, ga ik naar Nederland*, het gefingeerde Heine-citaat. Dat ging daar in feite ook al over. Die identiteit. Ik weet niet wat dat zou moeten zijn. We zeggen hier niet: de identiteit van de Nederlanders is dat ze altijd hysterisch of altijd dat zijn. Wij zeggen: het is niet zo dat... En het wonderlijke verschijnsel is dat aan het begin van de eenentwintigste eeuw in het publieke debat een aantal mensen ineens gaat roepen dat er een volksaard is. Dat is lange tijd weggeweest. En nu blijken we ineens een volksaard te hebben, omdat we er een willen hebben; nuchter en altijd vriendelijk voor vreemdelingen. Kijk maar naar de zeventiende eeuw, zeggen ze dan. Nou, veertig jaar

geleden schreef Van Deurssen al, in *Het kopergeld van de Republiek*, dat dat niet waar is. En nu zie je Joris Luyendijk, toch een goede journalist, beweren dat de joden nergens ter wereld zo vrij waren als in Nederland en in het Midden-Oosten. Dat de joden hier vrij waren is baarljke nonsens. Het tegenovergestelde is ook niet waar. Erasmus schreef in ieder geval de verschrikkelijkste dingen over de joden.'

Anachronisme

De Blokkers mengen zich in een discussie over de Nederlandse volksaard met twaalf *case studies* over moorden die gedurende honderden jaren gepleegd zijn. De daders en slachtoffers van die moorden kun je bezwaarlijk Nederlanders noemen. 'Het meisje van Yde heeft niets met Nederland te maken. Ze voelde zich geen Nederlander en geen Drent. Maar de mensen waartegen wij ons richtten doen dat wel. Balkenende heeft het over de VOC-mentaliteit. Met andere woorden: hij maakt een vergelijking van mensen uit de zeventiende eeuw met mensen uit onze eigen tijd. En als historicus zeg ik dan: dat is onzin. Maar wij hebben hier even gedaan of we geen historici waren en iets gedaan wat uit ten boze is, we maken ons schuldig aan de hoofdzonde van de historicus: anachronisme. Toch hebben we het gedaan, expres. Om de wapens van de mensen waar tegen wij ons verzetten, tegen hen te keren. En dan zijn we er natuurlijk ook van overtuigd dat we er iets meer vanaf weten. We hebben historische argumenten gebruikt. James Kennedy schreef in zijn recensie over ons boek: het is alsof ze de geschiedenis als munitiedepot hebben gebruikt.'

'Ik heb wel de pretentie dat we een tegengeluid met kracht kunnen laten horen. Veel mensen die zich in de discussie mengen hebben geen verstand van zaken. Wat weet Rita Verdonk nou van geschiedenis? Wat weet ze überhaupt, maar dat is een andere vraag. Maar toch gebruikt ze de geschiedenis. Misschien voeren we wel een achterhoedegevecht. Als je de *Volkskrant* leest dan staat de hele opiniëpagina vol met Bart Jan Spruyt en Kinniging, allemaal van die neoconservatieven. Overigens denk ik niet die mensen te kunnen overtuigen met dit boek. Dat blijkt wel uit de reacties op het hoofdstuk over Van Gogh. Precies uit de hoek van de vrienden Theo, uit de weblogs en de column van Ephimenco in *Trouw*: woedende reacties, omdat wij aan 'hun' Theo van Gogh komen. Bert Jan Spruyt verwijt ons dat we een elitaire, volksvijandige houding zouden hebben. Nou, goed die overtuigen we niet.'

Invloed

'Ik heb altijd gepropageerd dat je je zo min mogelijk van de buitenwereld moest aantrekken. Examenon-

derwerpen liet ik 6-vwo in drie weken doen. Tot zes weken voor het CSE ging ik m'n eigen gang. Maar dat waren andere tijden, scholen waren kleiner en richtlijnen beperkter. Ik kan me herinneren dat ik me ergens in de jaren tachtig verschrikkelijk kwaad heb gemaakt dat mensen met hun vuile poten aan mijn vak zaten: moesten we ineens iets gaan doen over Europa. Volstrekt onaantrekkelijk onderwerp. En nu die tijdvakken, wat moet je ermee? Heb jij wel eens een ridder gezien voor de tiende eeuw?

'Toch laat het onderwijs me nooit los. Ik denk er zelfs over om weer een paar uur voor de klas te gaan staan. Je wilt iets vertellen. Zoals je dat voor de klas doet, met een verhaal en een beetje provocatief. Hoe geef je nou les aan kinderen? Je probeert ze op te stoken. Ik heb ook veel liever een groep kinderen voor m'n neus dan volwassenen. Want die lachen niet op het juiste moment, ze zitten zo stil te luisteren dat je denkt: vinden ze het wel leuk?'

'Ik kan over van alles spreken. Over de bijbel. Dat vinden mensen heel raar. Afgelopen donderdag ben ik in Almere geweest. De raad van Almere wilde zich verdiepen in het fenomeen stad: wat gebeurt er als een stad heel snel groeit en hoe daartegen aan wordt gekeken. Het eerste waar ik aan dacht was Sodom en Gomora en Babylon. Dus heb ik een stuk uit de bijbel gebruikt.'

'Die tijdvakken, wat moet je ermee? Heb je weleens een ridder gezien voor de tiende eeuw?'

'Ik ben nu bezig met een boekje over de voetreis. Dat doe ik alleen. Plannen voor een nieuw project met ons drieën zijn er nog niet. De uitgeverij wil wel graag. Van *Het vooroudergevoel* zijn iets van 80.000 exemplaren verkocht. Dat is immens. En er is zojuist een tweede druk verschenen. Van ons volgend boek zijn er toch ook 25.000 verkocht. En er is net een Duitse vertaling van verschenen.

'Ik heb genoten van het onderwijs. Maar als je lesgeeft is het ieder keer weer een ander onderwerp. Als je een boek schrijft heb je ook een deadline, maar die ligt pas over zes maanden. En dan is het de kunst om een enorme discipline op te bouwen en het gewoon te doen. Wat misschien nog het meest opvalt: je hebt nooit meer vakantie en nooit meer weekend. Ik ben altijd aan het schrijven. Het is dat ik een vriendin heb die zegt: nu gaan we wat anders doen, want anders...'